

על נבי העין, לא שמענו מי שמשים את כוס הקידוש בלילי שבת עיניו. אלא וודאי בשתיה, ואמר מר רב מתתיה בין איכא אורחים דאכלי בבית הכנסת ובין ליכא מקדשין ומבדילין בבית הכנסת דבעינן זכרנו על היין בכניסתו [וכניצאתו] דילמא איכא איניש דלא שכיח ליה חמרא ונסיק בקידושא [והבדלה] בבית הכנסת, ואמר רב שמואל הנגיד הכי ולי דווקא דלא שכיח ליה [חמרא] אבל שכיח ליה [חמרא] הא אמרינן אין קידוש אלא במקום סעודה, ודלא שכיח ליה דווקא דסעודתו בבית הכנסת אבל קידוש בבית הכנסת וסעודתו בבית לא מ' דהא אמרינן אין קידוש אלא במקום סעודה וכתב נמי הכי בחיבורו ואמר מר רב האי לקדושי שליח צבור על הכוס ולאבדולי בדליכא אורחין [הכין חזינן] כיון דאיכא בני מתא שפיר דמי לאבדולי שלוחא דציבורא על הכוס אעיג דליכא אורחין אבל לקדושי כיון דקידוש במקום סעודה היא איכא אורחים דהתם [אכלי] סעודתן מקדש ואי ליכא אורחים ליזיל כל חד וחד מבני מתא ולקדש במקום סעודתו, והא פליגא ארבוותא, וההיא דאמר מר רב נטורנאי משום רמאה אטו מי אמרינן מהדר ליה בקידושא דבי שימשא דבית הכנסת קידושא דבי שימשא אמרינן לא שנא בבית הכנסת לא שנא [בקידושא דמקדש] בביתו והאי דאמרינן זימנין דאיכא מן הצבור דלית ליה יין ומקדש אריסתא אטו מי אמרינן מהני ליה חמרא דקידושא דבי שימשא, קידושא דבי שימשא [סתם] אמרינן לא שנא חמרא ולא שנא ריפתא וליטעם ולא להניח עיג העינים הלכך הא דמר רב האי דווקא, אלא מיהו נהנו האידנא לקדש בבית הכנסת לעולם ואין מנהג אצלינו לשתות כל הצבור בבית הכנסת, נרמינן בפרק אלו קשרים מ' איל בחול מי התירוה שאני אומר אף בחול אסור דאמר מר פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם ומהדר ליה בקידושא דבי שימשא:

קבא ואמר מר רב עמרם כשמיסימין [התפילה] תולכין לבתיהן לקדש במקום סעודה דכתיב וקראת לשבת עונג במקום שקראת לשבת שם יהא עונג מ' מכאן שאין קידוש אלא במקום סעודה, וכסדר הזה [עושה] מקדש בביתו ואומר

בינה לעתים

בדברי רבינו המתברר כי הם באמת מהרב האיי גאון ז"ל, «) איני מבין דבריו דאם סעודתו בבית הכנסת אפילו אי שכיח ליה חמרא למה לא יהי' יוצא לכתחלה בשמיעת קידוש מהשליח צבור [ועיין תשובת הגאונים שערי תשובה סימן קי"ד ובהגהות א"י ח"ס] גם סוף דבריו סותרין תחילתן דלפי תחילת דבריו משמע שבא לומר דבלא שכיח ליה חמרא לא משגיחין על קידוש במקום סעודה, ואפשר לומר דתרי גווני קידוש במקום סעודה, א) כשמקדש במקום שכל קביעות סעודתו שם וזה עיקר קידוש במקום סעודה דצריכין לכתחלה, ב) כשטועם מעט במקום שקידש ועיקר סעודתו היא במקום אחר ובאופן זה לא מהני אלא בדלא שכיח ליה חמרא ומכרח לצאת בשמיעת קידוש במקום אחר ועיין בטור סימן רע"ג, ובאופן זה היא דמירי הנגיד בחילוקא דסיפא במ"ש ודלא שכיח לי' דווקא אם סעודתו בבית הכנסת פי' שטועם שם מעט כדי שיהי' נקרא קידוש במקום סעודה, ובחילוקא ראשונה שכתב אבל שכיח לי' חמרא הא אמרינן אין קידוש אלא במקום סעודה כוונתו שאין לו לסמוך על טעימה שיטעום בביהכנ"ס ולצאת בקידוש הש"צ משום דיותר נכון שיקדש במקום שכל עיקר סעודתו שם דהיינו בביתו כנ"ל, מ' שבת קי"ג רע"ב, נ' עיין מ"ש לעיל באות ל"ב, ועיין ברא"ש פרק ערבי פסחים סוף סימן ה' שכתב בשם הרבינו יונה דסבירא לי' דהאי דאין קידוש אלא במקום סעודה זה רק מדרבנן ראסמכותא אקרא זה ועיקר קידוש מן התורה הזכירה על היין וכשיש בני אדם שאין יודעין לקדש נהנו לקדש בבית הכנסת כדי שיצאו אלו ירי חובת קידוש דאורייתא, והרא"ש שם השיג עליו דמראמוז אין קידוש „אלא" במקום סעודה משמע דאינו קידוש כלל וכן מדאמר רבה [בפסחים דף ק"א ע"א שם] לתלמידיו ובקידושא דהכא לא נפקיתו, וכן מדהקשה הש"ס לשמואל למ"ל לקדושי בבי כנישתא ולא משני להוציא מי שאינו יודע לקדש בביתו, אלו דברי הרא"ש, הגה מה שהקשא עליו הרא"ש דמראמוז